

VU Research Portal

Het verplichte ouderschapsplan: regeling en werking

van der Lans, M.

2015

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van der Lans, M. (2015). *Het verplichte ouderschapsplan: regeling en werking*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Inleiding	1
1.1 Aanleiding voor dit onderzoek	1
1.2 Onderzoeksvragen	2
1.3 Methoden	4
1.3.1 Literatuuronderzoek	4
1.3.2 Onderzoek naar de gepubliceerde jurisprudentie	4
1.3.3 Dossieronderzoek	5
1.3.4 Expertmeetings	5
1.3.5 Onderzoek buitenlandse jurisdicties	6
1.4 Opbouw van dit boek	6

Deel I

De regeling van het Nederlandse verplichte ouderschapsplan: Law in the books en law in action	9
---	---

Hoofdstuk 2

Invoering van het verplichte ouderschapsplan als oplossing voor de scheidingsproblematiek	11
Inleiding	11
2.1 Een veranderende kijk op ouderschap na scheiding	11
2.1.1 Wetswijziging van 1998	13
2.2 De problematiek rond de uitoefening van het gezamenlijk gezag na 1998	17
2.3 Naar een verplicht ouderschapsplan	19
2.4 Twee wetsvoorstellen	21
2.4.1 Het ouderschapsplan, een formeel of een materieel vereiste?	22
2.4.2 Wijziging en nakoming van de afspraken in het ouderschapsplan	25
2.5 Doel van het ouderschapsplan	26
2.6 De wettelijke regeling van het verplichte ouderschapsplan	28
2.6.1 Het verplichte karakter van het ouderschapsplan	28
2.6.2 De wettelijke vereisten aan het ouderschapsplan	30
2.7 Conclusie	31

Hoofdstuk 3	
Het verplichte karakter van het ouderschapsplan in de praktijk	33
Inleiding	33
3.1 Wie moeten een ouderschapsplan opstellen?	34
3.2 Het ouderschapsplan bij ontbinding van een formele relatie	37
3.2.1 De toepassing van het ontvankelijkheidsvereiste na de invoering van het verplicht ouderschapsplan	40
3.2.2 Gevolgen van de toepassing van de ontsnappingsclausule voor de totstandkoming van een ouderschapsplan	46
3.3 Het ouderschapsplan bij verbreking van de samenleving na een informele relatie	50
3.4 Conclusie	54
Hoofdstuk 4	
De wettelijke vereisten aan het ouderschapsplan in de praktijk	57
Inleiding	57
4.1 Afspraken in het ouderschapsplan	57
4.1.1 Rechterlijke toets van de afspraken in het ouderschapsplan	58
4.1.2 De rechterlijke toets in de praktijk	61
4.2 Betrekken van minderjarige kinderen bij het ouderschapsplan	67
4.3 Ondertekening van het ouderschapsplan	68
4.4 Materiële normen	69
4.5 Conclusie	73
Conclusie Deel I	75
Deel II	
Effectiviteit en proportionaliteit van de regeling van het verplichte ouderschapsplan	79
Hoofdstuk 5	
Dossieronderzoek naar de werking van het verplichte ouderschapsplan in de praktijk	81
Inleiding	81
5.1 Doel van het onderzoek	81
5.2 <i>State of the art</i>	85
5.2.1 Onderzoek naar overeenkomsten in juridische geschillen	85
5.2.2 Eerste evaluatief onderzoek naar het Nederlandse verplichte ouderschapsplan	90
5.2.3 Lessen	95

5.3	Het dossieronderzoek: opzet en methoden	96
5.3.1	Selectie rechtbanken	97
5.3.2	Steekproef	97
5.3.3	Dataverzameling	98
5.3.4	Data-analyse	99
5.4	Expertmeetings: opzet en methoden	99
5.5	Resultaten dossieronderzoek	101
5.5.1	Vergelijking kenmerken steekproef en cijfers CBS	101
5.5.2	Kenmerken van de geselecteerde dossiers	102
5.5.3	Verhouding afspraken en rechterlijke beslissingen	106
5.5.4	Onderwerp van de gemaakte afspraken en de rechterlijke beslissingen	107
5.5.5	Hoe concreet zijn de afspraken?	109
5.5.6	(In)complete ouderschapsplannen	112
5.5.7	Gevolgen van het ontbreken van een (compleet) ouderschapsplan	113
5.5.8	Vervolgprocedures	115
5.5.9	Vervolgprocedures na afspraken, rechterlijke beslissing of geen regeling	119
5.5.10	Hoe concreet zijn de afspraken waarna een vervolgprocedure is gestart?	120
5.5.11	Andere gevolgen van de invoering van het verplicht ouderschapsplan; doorlooptijd van de echtscheidingsprocedures	121
5.6	Resultaten expertmeetings	122
5.7	Conclusie	125
5.7.1	Beantwoording centrale onderzoeksvragen	125
5.7.2	Discussie	127

Hoofdstuk 6

	De autonomie van de ouders en het verplichte ouderschapsplan	131
	Inleiding	131
6.1	Bescherming van de beschikkingsvrijheid van de burger ten aanzien van zijn rechtsbetrekkingen	132
6.1.1	Beperking van de beschikkingsvrijheid	134
6.2	De beperking van de beschikkingsvrijheid van de ouders bij scheiding door het ouderschapsplan	136
6.3	Het ouderschapsplan en de inperking van de processuele partijautonomie	140
6.4	Het ouderschapsplan en de inperking van de contractsvrijheid	141
6.5	Het recht op respect voor het gezinsleven, artikel 8 EVRM	144
6.5.1	Bij wet voorzien	145
6.5.2	Legitiem doel	146

6.5.3	Noodzakelijk in een democratische samenleving	147
6.6	Het recht op toegang tot de rechter, artikel 6 EVRM	151
6.6.1	Het recht op een eerlijk proces uit artikel 6 EVRM	151
6.6.2	De beperking van het recht op toegang tot de rechter door het ouderschapsplan	154
6.7	Conclusie	160
Conclusie deel II		165
Deel III		
Mogelijke alternatieven voor de regeling van het verplichte ouderschapsplan: Rechtsvergelijkend onderzoek		171
Hoofdstuk 7		
Het ouderschapsplan in internationaal perspectief		173
Inleiding		173
7.1	Opzet en methoden internationaal deel	173
7.2	Inleiding quickscan	175
7.3	Vergoeding van mediation en scheidingseducatie	177
7.4	Verplichte afspraken bij scheiding	178
7.5	Verplichte mediation	182
7.6	Verplichte <i>parent divorce education</i>	186
7.7	Conclusie en selectie jurisdictie voor nader onderzoek	187
Hoofdstuk 8		
Geschiedenis en vormgeving van <i>parenting plans</i> , mediation en <i>parent divorce education</i> in de Verenigde Staten		191
Inleiding		191
8.1	Inleiding in het Amerikaanse familierecht	192
8.2	Het verplichte <i>parenting plan</i> en verplichte mediation	194
8.2.1	Geschiedenis en doel van het verplichte <i>parenting plan</i> en verplichte mediation in de VS	195
8.2.2	Inhoud van het verplichte <i>parenting plan</i> en de inhoud, duur en kosten van de mediation	200
8.2.3	Verplichte karakter van het <i>parenting plan</i> en verplichte mediation	203
8.3	<i>Parent divorce education</i>	205
8.3.1	Geschiedenis en doel van <i>parent divorce education</i>	205
8.3.2	Inhoud, duur en kosten van de programma's	209
8.3.3	Verplichte karakter van <i>parent divorce education</i>	210

8.4	<i>Parenting plans, mediation orientation en parent divorce education in Oregon</i>	213
8.4.1	Geschiedenis en doel van deze maatregelen in Oregon	213
8.4.2	Inhoud, duur en kosten van deze maatregelen	214
8.4.3	Omvang van de verplichting	217
8.4.4	Toetsing door de rechter en sancties	219
8.5	Conclusie	221

Hoofdstuk 9

	Knelpunten en effectiviteit van <i>parenting plans</i> , mediation en <i>parent divorce education</i> in de Verenigde Staten	223
--	--	-----

	Inleiding	223
--	-----------	-----

9.1	Knelpunten van <i>parenting plans</i> , mediation en <i>parent divorce education</i> in de Verenigde Staten	223
9.1.1	Kritiek vanuit de vrouwenbeweging	223
9.1.2	<i>Pro see litigation</i>	225
9.1.3	Toegang tot de rechter	225
9.1.4	Partijautonomie	227
9.2	Onderzoek naar de effecten van <i>parent divorce education</i> en mediation	233
9.2.1	Onderzoek naar de effecten van <i>parent divorce education</i>	233
9.2.2	Onderzoek naar de effecten van (echt)scheidingsmediation	239
9.3	Conclusie	244

Hoofdstuk 10

	Scheidingseducatie, <i>parenting plans</i> en mediation: alternatieven voor het Nederlandse ouderschapsplan?	247
--	--	-----

	Inleiding	247
--	-----------	-----

10.1	Het echtscheidingsbeleid in de VS en Nederland	247
10.1.1	Scheidingseducatie, <i>parenting plans</i> en mediation en de knelpunten samenhangend met het Nederlandse verplichte ouderschapsplan	249
10.1.2	Effectiviteit van de maatregelen	257
10.2	Vragen rondom de mogelijke implementatie van <i>parenting plans</i> , scheidingseducatie en mediation als alternatief voor het Nederlandse ouderschapsplan	259
10.2.1	Bestaande maatregelen en voorstellen in Nederland	259
10.2.2	Scheidingseducatie	261
10.2.3	<i>Parenting plans</i>	262
10.2.4	Mediation	263
10.3	Conclusie, tevens conclusie van Deel III	266

Deel IV	
Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	271
Hoofdstuk II	
Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	273
Inleiding	273
II.1 Deel I De regeling van het Nedelrandse verplichte ouderschapsplan	274
II.2 Deel II Effectiviteit en proportionaliteit van de regeling van het verplichte ouderschapsplan	277
II.3 Deel III Mogelijke alternatieven voor de regeling van het verplichte ouderschapsplan	281
II.4 Aanbevelingen	285
II.4.1 Aanpassing van de huidige regeling van het verplichte ouderschapsplan	286
II.4.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	291
II.5 Afsluiting	293
Summary	295
Bibliografie	299
Dankwoord	323
Bijlage 1 Gebruikte definities dossieronderzoek	325
Bijlage 2 Variabelen dossieronderzoek	327
Bijlage 3 <i>Parenting plans</i> Oregon	331